

Stefan Prus

Zgromadzenie Salezjańskie w świecie

Seminare. Poszukiwania naukowe 9, 183-207

1987/1988

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZGROMADZENIE SALEZJAŃSKIE W ŚWIECIE

„Salezianie przypominają mi rozmnożenie chleba i ryb. Rozrost Zgromadzenia Salezjańskiego jest, ni mniej ni więcej, cudem. Myślę, że to dzieje się na skutek szczególnego tchnienia Ducha Świętego i wstawiennictwa św. Jana Bosko.

Salezianie znaleźli najbardziej praktyczne rozwiązanie współczesnych problemów. Pracują dla biednych. Kształcą majstrów. Umieją młodzież utrzymać w radości. W tej sytuacji cud ten będzie się powtarzał w nieskończoność”¹.

Słowa te wypowiedział wybitny mówca amerykański, biskup Fulton Sheen. Są głęboką prawdą o ingerencji Opatrzności w dzieje ludzkie. Przez wysiłek jednego człowieka, który potrafił właściwie odczytać zamiary Boże, oddając się całkowicie w ręce Zbawiciela, powstała rodzina zakonna przysposobiona do posługi na rzecz ubogiej i opuszczonej młodzieży, podejmując we współczesnym świecie różne sposoby społecznej działalności, będącej żywym świadectwem chrześcijańskiej solidarności z ubogimi i zrozpaczonymi, aby przywracać im nadzieję do spotkania z Bogiem jako Ojcem.

Działalność salezjańska usiłuje wyjść naprzeciw potrzebującym, szczególnie młodym, aby wyzwalać ich własne siły i energie żywotne, rozwijać szlachetność i wartości moralne, przenikać życie Ewangelią, ukazywać możliwość lepszego świata i podnosić poziom kulturalny, rozbudzając pragnienie pokoju, ucząc wzajemnego zrozumienia, wychowując do autentycznego chrześcijaństwa i pełnego włączenia się w życie społeczne.

Posłannictwo wychowawcze, apostołskie i misyjne salezjanów spotyka się w świecie z wielkim uznaniem i szacunkiem i wciąż ma przed sobą ogromne pole pracy, któremu nie sposób poddać.

1. Początki Zgromadzenia

Święty Jan Bosko znał wolę nieba: miał się poświęcić wychowaniu biednej młodzieży. Czy jednak możliwe jest dokonanie tak wielkiego dzieła w pojedynkę? Oczywiście, że nie. Stąd od samego początku swjej pracy z chłopcami oglądał się za odpowiednimi ludźmi, którzy chcieliby się związać z nim bliżej i stanąć u jego boku na zawsze.

---

¹ Cytat powtórzony za: *Don Bosco nel mondo. Studi monografici sulla Congregazione Salesiana e sull'Istituto delle Figlie di Maria Ausiliatrice. Statistiche. Atlante Salesiano*. Turyn 1956 s. 5.

Czterokrotnie podejmowane próby w tym względzie nie dały żadnego rezultatu. Dopiero ponowione po raz piąty powiodły się. Zaczęło się od spotkania przy Porta Palazzo w Turynie małego dziesięcioletniego chłopca, imieniem Michał Rua, dziś błogosławionego. Ofiarowując mu medalik, Jan Bosko zrobił gest, jakby chciał go przepołować. W pięć lat później, kiedy Rua przywdział sutannę, powiedział mu otwarcie: — Michasiu, odtąd wszystkim podzielimy się na pół².

5 czerwca 1852 roku Święty rozpoczął formowanie swych uczniów, małej grupy, z myślą, że kiedyś będą stanowić załążek jego bezpośrednich pomocników i synów duchowych. 26 stycznia 1854 roku swój młody zastęp nazwał po raz pierwszy salezjanami. Ksiądz Rua tak to opisuje: „Wieczorem (...) zebraliśmy się w pokoju ks. Bosko. Oprócz ks. Bosko był Cagliero, Rocchietti, Artiglia i Rua. Zaproponowano nam rozpocząć przy pomocy Bożej i św. Franciszka Salezego próbę praktycznego ćwiczenia miłości bliźniego, aby potem przystąpić do związania się przyrzeczeniem, a wreszcie, jeśli to będzie możliwe i stosowne, złożyć Panu śluby. Tego wieczoru została nadana nazwa salezjanie tym, którzy zaproponowali i wyrazili zgodę prowadzić taką działalność”³. 25 marca 1855 w tym samym pokoju kleryk Rua złożył na ręce św. Jana Bosko pierwsze śluby roczne. Ceremonia odbyła się z największą prostotą, bez żadnego świadka. Młody kleryk z drżeniem wypowiadał przed krucyfiksem wobec stojącego Założyciela słowa przysięgi. Rodziło się potężne dzieło⁴. Wkrótce potem inni klerycy złożyli swe śluby: Cagliero, Albera, Bonetti.

Dniem przełomowym w historii powstania Zgromadzenia Salezjańskiego był 9 grudnia 1859. Wtedy to ks. Bosko powiedział otwarcie na cotygodniowej konferencji, że nadszedł wreszcie czas, by założyć formalnie zgromadzenie zakonne, nad czym już tyle rozmyślał. Pozostawiam wam osiem dni do namysłu — rzekł do zainteresowanych. — Ten, kto za tydzień nie stawi się na nasze zebranie w niedzielę wieczorem, pokaże przez to, że nie chce należeć do podjętego dzieła. 18 grudnia, w oznaczonej porze, brakowało tylko dwóch uczestników poprzedniego spotkania. Dokonano od razu wyboru pierwszej Kapituły Wyższej, tj. centralnego zarządu nowo powstającego Zgromadzenia⁵. W ten sposób powstała nowa struktura prawna: Towarzystwo Salezjańskie, które dekretem z dnia 3 kwietnia 1874 roku uzyskało ostatecznie zatwierdzenie przez Stolicę Apostolską.

Rozwój Zgromadzenia od początku odznaczał się nieprawdopodobnym tempem. W roku 1859, w chwili założenia, liczyło ono 18 osób. W roku śmierci Założyciela było ich już 995, z tego 150 pracowało w Ameryce Łacińskiej jako misjonarze. 14 maja 1862 roku, gdy pierwsze śluby publiczne złożyło 2 sale-

² Zob. T. B o s c o. *Il ragazzo che fece a metà*. „Bollettino Salesiano” 1972 nr 19.

³ Zob. G. L e m o y n e, A. A m a d e i, E. C e r i a. *Memorie Biografiche di S. Giovanni Bosco*. T. 1—20. San Benigno Canavese-Turyn 1898—1948 (odtąd MB). Tu MB V 9.

⁴ MB V 213.

⁵ Zob. MB VI 333—337.

zjanów, ks. Bosko powiedział te pamiętne słowa: „Piętrzące się trudności powinny by wzbudzić w nas zaufanie do przyszłości. Kto wie, czy Bóg nie zechce posłużyć się tym skromnym Zgromadzeniem, aby spełnić wiele rzeczy w Kościele. Kto wie, czy w ciągu 25—30 lat to małe ziarno za błogosławieństwem Bożym nie opanuje świata i nie rozrośnie się w tysięczną armię zakonników?!”⁶ Okazał się nieomylnym prorokiem, zresztą nie tylko w tym wypadku.

2. Po stu latach...

Według danych z dnia 31 grudnia 1986 roku wszystkich salezjanów, łącznie z nowicjuszami, było w świecie 17.618⁷, w tym:

— kapłanów	10.831
— stałych diakonów	14
— kleryków	2.927
— koadiutorów (salezjanów nie kapłanów)	2.737
— nowicjuszów: kleryków	522
księży	1
koadiutorów	56
— salezjanów żyjących w rozproszeniu ⁸	450
— kardynałów, biskupów, prałatów	80

---

razem 17.618

Członkowie Towarzystwa Salezjańskiego pracują w 78 inspektoriat (provincjach) i w 4 wizytatoriach na pięciu kontynentach. Rekrutują się z około stu narodowości, przynależąc do 1536 domów, kanonicznie erygowanych, które tworzą wspólnotę duszpastersko-wychowawczą, podejmując różnorakie dzieła i prowadząc je w zależności od potrzeb danego terenu. Do tych domów w wielu wypadkach przynależą współpracownicy pracujący na placówkach nie posiadających erekcji, stąd liczba miejsc pracy jest o wiele większa od podanej liczby domów, np. w rejonie azjatyckim istnieje 170 domów kanonicznie erygowanych, a placówek, na których przebywają współpracownicy salezjanie, jest razem 292. Podobnie rzecz ma się w innych rejonach świata. A oto kraje, w których funkcjonują erygowane domy salezjańskie:

Włochy	256	Stany Zjednoczone	37
Hiszpania	152	Kolumbia, R.F.N	po 35
Brazylia	120	Belgia	32
Argentyna	116	Wenezuela	31
Indie	111	Chile, Urugwaj	po 24
Polska	68	Austria	22
Francja, Meksyk	po 44	Jugosławia	18
Ekwador	39	Peru, Portugalia	po 17

⁶ MB VII 163—164.

⁷ Dane wg: *Salesiani di Don Bosco. Elenco*. T. 1—2. Rzym 1987.

⁸ Chodzi o współpracowników z krajów, w których państwo zawiesiło dzieła salezjańskie (Czechosłowacja, Węgry...) i oficjalnie nie mogą pracować we wspólnotach zakonnych.

Japonia	16	Angola, Benin, Etiopia, Gwinea	
Filipiny, Zair	po 15	Równ., Haiti, Indonezja, Kostaryka,	
Boliwia, Rep. Dominikana	po 14	Madagaskar, Malta, Mozambik,	
Anglia	13	Nikaragua, Taiwan	po 3
Australia	11	Egipt, Honduras, Iran, Kongo Brazz.,	
Holandia, Paragwaj, Tajlandia	po 10	Lesoto, Makau, Maroko, Nowa Gwinea,	
Hong Kong	9	Panama, Papua, Sri Lanka,	
Gwatemala, El Salvador	po 8	Wybrzeże Kości Słoniowej	po 2
Irlandia	7	Andorra, Antyle Hol., Burma,	
Kanada, Szwajcaria	po 6	Kamerun, Liban, Liberia, Swaziland,	
Rep. Pd Afryki, Rwanda	po 5	Syria, Szwecja, Togo,	
Gabon, Izrael, Kenia, Korea Pd,		Turcja, Watykan,	
Kuba, Mali, Porto Rico, Senegal,		Wyspy Bahama, Zielony	
Tanzania, Zambia	po 4	Przylądek	po 1

Polska posiada w 4 inspektoriat (prowincjach) 190 placówek przynależnych do 69 erygowanych kanonicznie domów, z łączną liczbą współbraci przekraczającą 1300 osób⁹. I tak, inspektoriat św. Jacka (Kraków) liczy łącznie 26 placówek przy 12 domach erygowanych; inspektoriat św. Wojciecha (Piła) 57 placówek przy 21 domach; inspektoriat św. Jana Bosko (Wrocław) 68 placówek przy 16 domach; inspektoriat św. Stanisława Kostki (Warszawa) 39 placówek przy 20 domach. Nadto do inspektoriat warszawskiej należy Delegatura Misyjna w Zambii, obsługiwana przez Polaków, licząca 6 placówek misyjnych przy 4 domach erygowanych.

Pierwszy dom w Polsce założyli salezjanie w 1898 roku w Oświęcimiu i odtąd stale są obecni, ale w Zgromadzeniu pojawili się znacznie wcześniej, jeszcze za życia ks. Bosko. Święty orientował się w tragicznych losach kraju, w rozmowach wspominał o jego cierpieniach, przewidując rychły rozwój dzieła salezjańskiego i zbliżające się dni wyzwolenia.

Aby zrozumieć niezwykłość zjawiska tak licznej obecności salezjanów w świecie, dla orientacji podajemy początek działalności zakonu w poszczególnych krajach według chronologii pojawiania się. Kursywą zaznaczono państwa, w których działalność z różnych względów została zaniechana:¹⁰

1859	Włochy	1883	Brazylia
1875	Argentyna	1887	Austria ¹¹
	Francja		Chile
1876	Urugwaj		Anglia
1881	Hiszpania		

⁹ Zob. *Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1986/1987*. Kraków 1986.

¹⁰ Dane wg *Salesiani di Don Bosco. Elenco*, jw. t. 2. s. 197.

¹¹ Chodzi o dom w Trydencie, wówczas pod rządami Austrii. Pierwszy dom w granicach dzisiejszej Austrii powstał w 1901 roku.

1888	Ekwador	1913	Węgry
1889	Szwajcaria	1916	Niemcy
1890	Kolumbia	1917	Kuba
1891	<i>Algieria</i> ¹²	1919	Irlandia
	Belgia	1922	Australia
	Izrael		<i>San Marino</i> ¹⁸
	Peru	1924	Kanada ¹⁹
1892	Meksyk		Czechosłowacja
1893	Polska ¹³	1926	Japonia
1894	Portugalia	1927	Hong Kong
	Tunis		Tajlandia
	Wenezuela		Timor ²⁰
1896	Boliwia	1928	Holandia
	Egipt	1929	Gwatemala
	Paragwaj		Maroko
	Rep. Pd Afryki	1930	Szwecja
	Stany Zjednoczone	1934	<i>Litwa</i>
1897	El Salvador		Rep. Dominikana
1898	Antyle Holend. ¹⁴	1935	Haiti
1901	<i>Jamajka</i> ¹⁵	1936	Iran
	Jugosławia	1937	Watykan
1903	Malta	1938	Birma
	Turcja	1939	<i>Libia</i> ²¹
1906	Honduras	1940	<i>Albania</i> ²²
	Indie ¹⁶	1941	<i>Laos</i> ²³
	Makau		Wietnam
1907	Kostaryka	1943	Zielony Przylądek
	Mozambik ¹⁷	1947	Porto Rico
	Panama	1948	Syria
1910	Chiny	1951	Filipiny ²⁵
1911	Nikaragua	1952	Liban
	Zair		Tajwan ²⁶

¹² Wycofano się w 1976 roku.

¹³ Oficjalnie przyjmuje się rok 1898, przybycie do Oświęcimia, choć pierwszy dom organizował ks. B. Markiewicz w 1893 roku w Miejscu Piastowym, ale zerwał on łączność z salezjanami, zakładając własne zgromadzenie zakonne.

¹⁴ Wycofano się w 1917. Powrócono w 1979.

¹⁵ Wycofani w 1908 roku.

¹⁶ Już w 1926 roku powstała pierwsza inspektoria, z siedzibą w Kalkucie.

¹⁷ Działano aż do 1913 roku, następnie od 1952 do dziś.

¹⁸ Wycofani w 1964 roku.

¹⁹ Do 1934 roku jedyna parafia w Toronto. Od 1951 roku działalność regularna szersza.

²⁰ Działano aż do 1929 roku, następnie od 1948 do dziś.

²¹ Wycofani w 1946 roku; dziś tylko w duszpasterstwie polonijnym.

²² Działała jedyna parafia w Urosevac, po wojnie włączona do Jugosławii. Wycofano się definitywnie w 1964 roku.

²³ Salezjanie wymieniają przez 2 lata wypędzonych misjonarzy francuskich.

²⁴ Na północy działano do 1954 roku, na południu kraju do dziś.

²⁵ Jeden dom był czynny przez parę miesięcy w 1912 roku.

²⁶ Działano aż do 1946 roku, potem od 1963 do dziś.

1953	Rwanda		Lesoto
	Swaziland		Senegal
1955	Korea Pd		Tanzania
1956	Sri Lanka	1981	Angola
1959	Kongo (Brazz.)		Benin
1965	<i>Butan</i> ²⁷		Wybrzeże Kości Słon.
1966	Andorra		Madagaskar
1969	Luksemburg		Mali
1970	Burundi		Papua — Nowa Gwinea
1971	Gabon		Samoa
1972	Wyspy Bahama	1982	Nigeria
	Gwinea Równik. ²⁸		Togo
1976	Etiopia		Sudan
1979	Kamerun	1983	Zambia
	Liberia	1985	Indonezja
1980	Gwinea Równikowa	1986	Rep. Gwinea
	Kenia		Sierra Leone

3. Struktura i zarządzanie Zgromadzeniem

Na czele Zgromadzenia Salezjańskiego stoi Przełożony Generalny, zwany krótko Generałem. Podlega on papieżowi, który jest, według *Konstytucji*, „najwyższym przełożonym Towarzystwa Salezjańskiego”²⁹. *Konstytucje* postanawiają, że „Przełożonego Generalnego wybiera Kapituła Generalna na okres sześciu lat i może go wybrać ponownie. Nie może on zrzec się swojego urzędu bez zgody Stolicy Apostolskiej” (K 128). Jest on „następcą ks. Bosko, ojcem i ośrodkiem jedności Rodziny Salezjańskiej. Jego główną troską jest, by w łączności z Radą Wyższą pobudzać współbraci do stałej wierności charyzmatowi salezjańskiemu, w celu pełnienia posłannictwa powierzonego przez Boga (...) Towarzystwu” (K 126).

Do pomocy w zarządzaniu całym Zgromadzeniem Generał ma Wikariusza i Radę Wyższą. W jej skład wchodzi czterech radcy, reprezentujący sektory: młodzieżowy, formacyjny, misyjny i Rodziny Salezjańskiej, łącznie ze sprawami przekazu społecznego, oraz ekonom generalny i siedmiu radców opiekujących się wydzielonymi regionami oddziaływania, włoskim, środkowo-europejskim, hiszpańskim, anglofońskim, azjatyckim, atlantyckim, Pacyfiku i Karaibów. W zebraniach Rady Wyższej bierze udział także Delegat osobisty ks. Generała do spraw inspektorii polskich, które na Kapitułe Generalnej Specjalnej w 1971 roku zostały wyłączone z regionu środkowo-europejskiego i otrzymały swego przedstawiciela w Radzie. Rada ma swego Sekretarza. Osobne zadanie

²⁷ Wygnani w 1982 roku.

²⁸ Wygnani w 1979 roku. Powrócili w 1980.

²⁹ *Konstytucje Towarzystwa św. Franciszka Salezego*, p. 126. Rzym 1986; dalej K = *Konstytucje*, RO = *Regulaminy Ogólne*.

pełni Prokurator Generalny przy Stolicy Apostolskiej, któremu zlecone są sprawy procesów kanonizacyjnych salezjańskich kandydatów do czci ołtarzy.

„Rada Generalna — orzekając *Konstytucje* — współdziała z Przełożonym Generalnym w animacji i zarządzie Zgromadzenia. Do zadań Rady należy wyodrębnić i rozpatrywać problemy, które dotyczą wspólnego dobra Towarzystwa, podtrzymywać jedność braterską między różnymi inspektoriami, troszczyć się o coraz sprawniejszą organizację, aby się realizowało posłannictwo salezjańskie w świecie” (K 130). Nadto „Radcy współpracują z Przełożonym Generalnym, służąc mu radą i biorąc udział w głosowaniu. Wykonują w łączności z nim zadania otrzymane od Kapituły Generalnej, jak również te, które Przełożony Generalny uzna za stosowne im przydzielić” (K 131).

W skład regionu wchodzi odpowiednia ilość inspektorii, złączonych w jedną całość więzami językowymi i terytorialnymi. *Konstytucje* pozwalają, by kilka inspektorii, zbliżonych do siebie językiem, kulturą czy wspólną interesów tworzyło w ramach regionu tzw. Konferencję inspektorii. Istnieją one w wymienionych regionach, także w Polsce, za wyjątkiem regionu anglofońskiego oraz Pacyfiku i Karaibów.

Na czele każdej jednostki administracyjnej (inspektorii) stoi odpowiedni przełożony (inspektor, wizytator). Mianuje ich Przełożony Generalny, uwzględniając wyniki konsultacji wśród współbraci tejże jednostki. „Inspektoria — w myśl *Konstytucji* — łączy w jedną większą wspólnotę różne wspólnoty lokalne (...) Poprzez swoje struktury wzmacnia ona więzy jedności między współbraćmi i wspólnotami lokalnymi i świadczy specyficzną posługę Kościołowi partykularnemu” (K 157).

Najwięcej inspektorii mają Włosi. Jest ich 11 i jedna pod zarządem ks. Generała, złożona ze współbraci Domu Generalnego, oprócz tego wydzielone są 2 wizytatorie. Hiszpanie mają 7 inspektorii, Indie i Brazylia po 6, Argentyna 5, Polska 4, po 2 inspektorie znajdują się w Belgii, Czechosłowacji (działalność zawieszona), Francji, Niemczech, Jugosławii, Meksyku i Stanach Zjednoczonych. Łącznie Zgromadzenie posiada 78 inspektorii i 4 wizytatorie. Liczba współbraci w poszczególnych inspektoriami waha się od 500 do 100 i poniżej. Zależy to od wielkości dzieł przy nich prowadzonych. Niektóre inspektorie posiadają domy funkcjonujące poza terytorium własnego kraju, złączone bliskością granicy lub wspólnotą podejmowanych akcji i więzami języka.

Inspektor „sprawuje nad wszystkimi domami i współbraćmi inspektorii władzę zwyczajną w zakresie wewnętrznym i zewnętrznym, zgodnie z przepisami *Konstytucji* i prawa” (K 162). Inspektora wspomaga w jego rządach rada inspektorialna, którą tworzą: wikariusz, dyrektor administracyjny i 3 lub 5 radców wybranych spośród współbraci inspektorii. Wizytatoria jest pokrewna inspektorii i spełnia te same funkcje, z tym, że wizytator sprawuje rządy na podstawie władzy zwyczajnej zastępczej. Do 4 wizytatorii salezjańskich należą: wizytatoria sardyńska, wizytatorie w Korei i Wietnamie oraz wizytatoria złożona z profesorów i studentów salezjanów Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego (UPS) w Rzymie.

Ważną funkcję w życiu Zgromadzenia i inspektorii sprawuje Kapituła Generalna, która odbywa się co sześć lat i analogicznie Kapituła inspektorialna, zwoływana w poszczególnych inspektoriami co 3 lata.

Wspólnotą lokalną kieruje dyrektor, mianowany przez Generała Zgromadzenia, po uprzedniej konsultacji wśród współbraci inspektorii i na podstawie opinii inspektora i jego rady. Dyrektora wspomaga rada domu. Zgromadzenie współbraci domu wypowiada się w sprawach zasadniczych, dotyczących życia i działalności danej wspólnoty lokalnej.

4. Główne dzieła Zgromadzenia

Bóg powołał św. Jana Bosko, aby współdziałał w zbawianiu młodzieży, „tej najbardziej delikatnej i drogocennej części ludzkiej społeczności”³⁰. Z woli nieba, „aby to posłannictwo przedłużyć w czasie, Duch Święty kierował nim w powołaniu do życia różnych grup apostołskich”, a wśród nich Towarzystwa Salezjańskiego (K 1), którego członkowie mają „być w Kościele znakami i nosicielami miłości Bożej do młodzieży, zwłaszcza uboższej” (K 2).

Istotnym więc programem i zadaniem salezjanów, zagwarantowanym *Konstytucjami*, jest opieka i wychowanie chłopców, zwłaszcza „uboższych”. Słowo ubóstwo należy rozumieć szeroko, jako ubóstwo ekonomiczne, co ma miejsce przede wszystkim w krajach trzeciego świata, ale też społeczne i kulturalne lub uczuciowe, moralne i duchowe, gdy idzie o brak wartości moralnych, brak poznania i ukochania Boga. W sytuacji, gdy większość młodzieży jest dziś dotknięta różnego rodzaju ubóstwem, salezianie ks. Bosko mają bezustannie wielką misję do spełnienia. Towarzystwo wykonuje ją przez prowadzenie różnych dzieł, pożytecznych dla młodzieży. Wśród dzieł prowadzonych można wyróżnić:

a) ORATORIUM LUB CENTRUM MŁODZIEŻOWE

„Oratorium jest środowiskiem wychowawczym, które z misyjnym zapalem otwiera się na chłopców i młodzieńców. Należy je organizować jako posługę wspólnotową, która, mając za cel ewangelizację, umożliwia jednostkom i grupom rozwijanie własnych zainteresowań, według zróżnicowanych sposobów i metod. Działalność powinna mieć zawsze na względzie cele wychowawcze i zmierzać do dobrego wykorzystania czasu wolnego” (RO 11). Tak określają zadania oratorium *Regulaminy Ogólne* Zgromadzenia. Także „ośrodek młodzieżowy jest środowiskiem przeznaczonym dla młodzieży. Uważny na jej potrzeby, zachowuje charakter oratorium, jednakże uprzywilejowuje życie w grupie i ułatwia kontakty osobowe” (RO 12). Tutaj nad działalnością rozrywkową ma przeważać działalność ściśle formacyjna i apostołska.

³⁰ MB II 45.

Wiadomo, że ks. Bosko rozpoczął swoje apostołstwo od gromadzenia chłopców w tzw. oratorium. Ta forma pracy jest nadal wiodąca, ujawniły się tu bowiem istotne założenia salezjańskiego posłannictwa:

- pozostaje ono w służbie młodzieży, nade wszystko potrzebującej;
- zmierza w całość pełni do celu duszpasterskiego;
- jest przeniknięte tym duchem, który ukształtował sam Założyciel.

Do dziś salezjanie rozpoczynają swą działalność przede wszystkim od pracy w oratorium, z którego wszystkie inne dzieła salezjańskie wzięły swój początek. Można by je nazwać prowadzoną w duchu katolickim świetlicą, gdzie nie tylko organizuje się i propaguje sposoby spędzania wolnego czasu, ale zdąża się do formowania osobowości uczestników spotkań poprzez pogłębianie życia religijnego i wszelkiego rodzaju działania duszpasterskie. Ośrodek młodzieżowy jest jakby jego dalszym ciągiem, różni się jedynie metodami pracy i wiekiem uczestników. Oratoria funkcjonują w większości domów salezjańskich w całym świecie i są ich dobrą wizytówką.

b) SZKOŁY

Ksiądz Bosko podkreślał często, że pragnie wychować chłopców nie tylko na dobrych chrześcijan, ale i na wzorowych obywateli. Wychowanie bowiem, prowadzące do pełnego rozwoju młodego człowieka, obejmuje nie tylko jego formację duchowo-moralną, ale i intelektu oraz sprawności fizycznych. Celem kształtowania umysłu młodzieży potrzebne były wszelkiego typu szkoły: gimnazja i szkoły rzemieślnicze — mechaniczne, rolnicze, stolarskie, krawieckie itp., szkolnictwo podstawowe i kursy zawodowe. Święty założył cały szereg takich szkół, aby umożliwić swoim wychowankom zdobycie odpowiedniej pozycji społecznej. Szkoła stała się z biegiem lat podstawowym dziełem Zgromadzenia na korzyść młodzieży. Przy niej z reguły rozwija się oratorium czy centrum młodzieżowe.

Kultywując ducha tradycji, regulaminy Zgromadzenia postanawiają: niech „szkoła salezjańska troszczy się o integralny rozwój ucznia poprzez przyswajanie przez niego i krytyczne wypracowywanie kultury oraz wychowanie go do wiary w perspektywie chrześcijańskiego przeobrażenia społeczeństwa. Proces wychowawczy, prowadzony w stylu salezjańskim i z uznaną fachowością techniczną i pedagogiczną niech się opiera na trwałych wartościach kulturowych i spełnia oczekiwania młodzieży. Program niech harmonijnie łączy działania w zakresie formacji intelektualnej i zawodowej z działalnością w zakresie czasu wolnego” (RO 13). Co do profilu szkoły niech ma ona „charakter ludowy, tak ze względu na jej usytuowanie, na kulturę i kierunki, jakie preferuje, jak i ze względu na młodzież, którą przyjmuje. Niech organizuje usługi przydatne dla okolicznej ludności, takie jak kursy dokształcania zawodowego i kulturalnego, kursy dla analfabetów i uzupełniające wykształcenie, fundusze na stypendia szkolne i tym podobne inicjatywy” (RO 14).

Liczba szkół w różnych krajach kształtuje się różnie, zależnie od stopnia cywilizacji danego regionu czy państwa, jego rozwoju ekonomicznego, od praw

obowiązujących, nie zawsze przychylnych dla szkolnictwa w sektorze prywatnym. Np. w Afryce salezianie prowadzą obecnie 39 szkół, w Stanach Zjednoczonych 24, w Ameryce Południowej i regionie Karaibów 224. Głównie są to szkoły zawodowe, przyspasabiające do nauki zawodu, ale nie brak wśród nich także szkół wyższych technicznych i humanistycznych, jak np. politechnika w Tokyo i w Limie, uniwersytet w Barranguila (Kolumbia) czy Papieski Uniwersytet Salezjański w Rzymie. Kształcąca się młodzież znajduje staranną opiekę, miejsce godziwej rozrywki i klimat religijnego wychowania.

c) INTERNATY

Organizowano je dla chłopców, którzy nie mieli rodziny lub musieli się od niej oddalić. Z biegiem jednak czasu zanikają one w całym świecie. Obecnie istnieją tylko w niektórych wypadkach.

d) PARAFIE

Jan Bosko widział swoje powołanie jedynie w służbie młodzieży. Jednak już za swojego życia czuł się niejako zmuszony do objęcia pewnej liczby parafii i posługi wiernych w duszpasterstwie zwyczajnym. W chwili jego śmierci Zgromadzenie pracowało w 7 parafiach.

W *Konstytucjach* sformułowanych przez samego Świętego istniał artykuł, który mówił, by „parafii z reguły nie przyjmować”. Tej zasady salezianie trzymali się aż do Kapituły Generalnej Specjalnej w 1971 roku. Wówczas w artykule 31 *Konstytucji* postanowiono, że „w duchu apostołskiej miłości Założyciela, chociaż dajemy pierwszeństwo naszemu posłannictwu na korzyść młodzieży, to jednak przyjmujemy parafie jako odpowiedź na potrzeby duszpasterskie Kościołów lokalnych, zwłaszcza w tych miejscowościach, które dają odpowiednie pole pracy dla dobra młodzieży i warstw ludowych”. Kapituła Generalna w 1984 roku w przepracowanych zgodnie z wymogami Soboru Watykańskiego II odnowionych *Konstytucjach* przeniosła ten punkt do artykułu 25 RO, rozszerzając o następne, regulujące prawne funkcjonowanie parafii.

Stało się tak dlatego, że mimo utrzymywanego zakazu liczba przyjmowanych przez Zgromadzenie placówek parafialnych ciągle rosła. Przyczyny takiego stanu rzeczy były następujące:

1. Tam gdzie pojawili się misjonarze wśród ludów nie znających jeszcze Ewangelii, pierwszą rzeczą było tworzenie parafii, inaczej trudno było mówić o zorganizowanej pracy duszpasterskiej;
2. W niektórych narodach, np. w Stanach Zjednoczonych, tworzone były parafie etniczne i salezianie, pracując wśród emigracji, z konieczności musieli się nimi zająć;
3. Niektóre parafie biskupi powierzali Zgromadzeniu na pewien czas, a potem zostawały one na stałe;
4. W krajach zdechrystianizowanych, pozbawionych kleru, jest nie do pomyślenia, by salezianie zajmowali się tylko chłopcami, pomijając wszystkich innych chrześcijan;

5. W niektórych państwach, ze względu na szczególne sytuacje, jedynie możliwą formą działalności duszpasterskiej jest parafia. Szukając innych form pracy na rzecz młodzieży, trzeba je przyjmować, czyniąc ośrodkami działalności salezjańskiej;

6. W środowisku żywym i duszpastersko dobrze zorganizowanym przyjęcie parafii umożliwia od razu zorganizowanie oratorium i centrum młodzieżowego.

Z tych i innych przyczyn rośnie w dalszym ciągu liczba przyjmowanych parafii, w których pracują salezjanie. Obecnie funkcjonuje ich ponad tysiąc. Przy zdecydowanej większości parafii istnieją oratoria i ośrodki młodzieżowe. W samej Polsce salezjanie prowadzą 133 parafie, w większości na ziemiach Zachodnich i Północnych.

e) MISJE³¹

Pierwszą wyprawę misyjną skierował ks. Bosko pod przewodnictwem ks. Jana Cagliero, późniejszego kardynała, w dniu 11 listopada 1875 roku do dalekiej Patagonii. Do roku 1975 wyjechało na misje 8746 salezjanów, rozprze-strzeniając się po wszystkich kontynentach świata. Można powiedzieć dziś już, że liczba salezjanów, którzy poświęcili się pracy misyjnej, sięgnęła 10 tysięcy.

Według tradycji salezjańskiej misje uważa się za uprzywilejowane pole działalności. Mają wypracowany własny styl, naznaczony charyzmatem posłannictwa młodzieżowego. Zgromadzenie prowadzi aktualnie pracę czysto misyjną ewangelizacji tubylców na 3 kontynentach: w Ameryce Południowej, Azji i Afryce.

— *Ameryka Południowa.* Powierzono tu salezjanom 4 diecezje, 4 wikariaty i jedną Prefekturę Apostolską. Pracuje w nich 216 salezjanów, wspomaganych przez 2600 katechistów. Odczuwa się mocno brak powołań tubylczych, co stwarza wyjątkowo trudne warunki pracy;

— *Azja.* Misje salezjańskie składają się tu z 1 archidiecezji, 5 diecezji, 1 Prefektury Apostolskiej i z 1 dystryktu misyjnego. Pracuje na niwie misyjnej 288 salezjanów, obejmując opieką pół miliona wiernych i ewangelizując 27 milionów nie-chrześcijan. Kapłanów wspomaga 1800 katechistów. Budzą się liczne powołania tubylcze, jakkolwiek trzeba jeszcze włożyć wiele wysiłku, by proces ewangelizacji przekazać wyłącznie klerowi miejscowemu.

— *Afryka.* Salezjanie przybyli tu w 1891 roku. Pracują w 31 krajach. Prowadzą różnorakie dzieła, począwszy od katechizacji ściśle misyjnej, poprzez szkoły różnego typu, po oratoria, centra młodzieżowe, internaty, a także leprozoria itp. Pracuje tu około 500 współbraci (księży, kleryków i braci zakonnych), w tej liczbie znajduje się 56 salezjanów pochodzenia afrykańskiego. Ostatnio powstała na terenie Afryki (Zambia) Delegatura Misyjna prowadzona przez salezjanów z Polski. W najbliższym czasie ma być rozszerzona także na Ugandę.

³¹ Szerzej zob. „*Idąc tedy nauczajcie*”. 100 lat misji salezjańskich. Praca zbior. pod red. S. Prusia. Łódź 1976 oraz B. K a n t. *Salezjanie Polacy na misjach 1987*. Art. zawarty w niniejszym tomie.

Ń ŚRODKI PRZEKAZU SPOŁECZNEGO

Rozszerzanie dobrych książek św. Jan Bosko uważał za misję powierzoną mu przez Opatrzność, a osiągnięcia w tym względzie za znak szczególnej opieki Bożej. Nie traktował tych przedsięwzięć jako swoje osobiste, ale uważał je za część zadania apostołskiego Zgromadzenia. W okólniku z 19 marca 1885 roku pisał do salezjanów: „... pragnę bardzo gorąco polecić wam rozszerzanie dobrych książek dla chwały Bożej i zbawienia dusz (...) Dobre książki rozprowadzane wśród ludzi są jednym ze środków zdolnych utrzymać królestwo Zbawiciela w wielu duszach. Proszę więc was i zaklinam, abyście nie zaniedbywali tej tak ważnej części naszego posłannictwa”.

Duchowi synowie ks. Bosko nie zapominają tego polecenia, czego dowody można znaleźć w najnowszym tekście *Konstytucji* i regulaminów, jak również w aktach ostatnich Kapituł Generalnych Zgromadzenia, a nade wszystko w działalności praktycznej. Są oni bowiem przekonani, że środki przekazu społecznego nie mogą być traktowane jako działalność pomocnicza, stosowana okazjnie, ponieważ przemawiają nowoczesnym językiem, chwytliwym i zrozumiałym dla wszystkich, którego nie wolno zaniedbywać i umniejszać w dialogu wychowawczym z młodzieżą nowych pokoleń.

Co robią salezjanie w tym względzie na poszczególnych kontynentach?

A: P o z a E u r o p ą

— *Ameryka Północna: Stany Zjednoczone.* Przy domu inspektorialnym w New Rochelle działa prężnie Don Bosco Multimedia Center, obsługując obie inspektorie amerykańskie i innych współbraci spoza USA, władających językiem angielskim. Centrum wydaje m.in. „Biuletyn Salezjański” dla całej strefy jęz. angielskiego oraz dla Delegatury Inspektorialnej w Kanadzie wersję francuską pisma.

— *Ameryka Południowa. Region Atlantycki:* Obejmuje inspektorie brazylijskie i argentyńskie, Paragwaju i Urugwaju. Istnieją tu dwa poważne wydawnictwa w Sao Paulo i jedno w Buenos Aires. Działa kilka szkół graficznych, włączając się w propagandę książki katolickiej. Rozwija się również produkcja środków audiowizualnych o charakterze wychowawczym i katechetycznym: Centro Gaucho de Audiovisual w Porto Alegre; podobne centra istnieją w Buenos Aires i w Belo Horizonte. Tu ostatnio rozpoczęto produkować videokasety. W Paragwaju przy domu inspektorialnym istnieje wytwórnia filmowa: Don Bosco Film. Ośrodek prasowy wydaje „Biuletyn Salezjański” i inne czasopisma o tematyce religijnej. Dom w Asunción-Salesianito prowadzi Księgarnię wydawniczą z własną drukarnią, zaspokajając potrzeby kraju na książkę religijną.

— *Ameryka Południowa: Region Pacyfiku i Karaibów.* Obejmuje Antyle, Środkową Amerykę, Boliwię, Chile, Kolumbię, Ekwador, Meksyk, Peru i Wenezuelę. Prawie wszystkie inspektorie mają tu swoje wydawnictwa. Do ważniejszych należą: Ediciones Don Bosco z własną siecią księgarni w Meksyku, wydawnictwa w Santiago (Chile), Cuenca (Ekwador), Caracas (Wenezuela), La Paz (Boliwia), Limie (Peru). W Meksyku i Wenezueli ukazuje się „Biuletyn

Salezjański". Poważnie rozwinięte są centra audiowizualne i katechetyczne, zajmujące się propagowaniem pomocy katechetycznych i kultury chrześcijańskiej (diapozytywy, wideokasety). Do ważniejszych należą centra audiowizualne w Bogocie, Caracas, Guadalajarze i La Paz. W Guatemali istnieje centrum narodowe katechetyki. Z dużym rozmachem rozwijają się centra katechetyczne w Santiago, Magdalena del Mar (Peru), Kami (Boliwia), przy domu inspektorialnym w Meksyku. Kraje te prowadzą szereg szkół graficznych, posiadają własne drukarnie. Na osobną wzmiankę zasługuje oddziaływanie apostołskie w eterze, np. w Boliwii działają aż 4 stacje radiowe salezjańskie: w Kami, Montero, Sagrado Corazón, San Carlos. W Yaupi (Ekwador) działa Radio Shuar, nadające audycje w języku Indian shuar. Na produkcję środków audiowizualnych i wydawnictwa religijne kładzie się w tym regionie szczególny nacisk, przygotowując od strony fachowej młodych współpracowników do prowadzenia i rozwijania podjętych dzieł.

— *Azja*. Dużą aktywność wykazują salezjanie indyjscy. Centrum audiowizualne, katechetyczne i własne wydawnictwo prowadzą w Madras, centra katechetyczne oparte na działalności wydawniczej w Kalkucie, Poona i Quilon. Czołową pozycję wydawniczą zajmuje Publications Centre w Bangalore i Pastoral Centre w Shilong. Inspektorium w Bombaju publikuje periodyki salezjańskie, w tym „Biuletyn Salezjański” w języku angielskim dla Indii i Filipin. Poszczególne inspektorium wydają odpowiednik „Biuletynu” w języku własnym prowincji.

Poza Indiami na uwagę zasługują znane szeroko wydawnictwa salezjańskie w Tokio i Manili.

B: W E u r o p i e

— *Włochy*. Jak przystało na kolebkę dzieła salezjańskiego, tu znalazły miejsce wszystkie najważniejsze inicjatywy wydawnicze i w zakresie audiowizualnym. Organizuje się kursy techniki przekazu dla młodych współpracowników na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Istnieje szeroko rozwinięta sieć księgarni salezjańskich. W szerzeniu i rozwijaniu dzieł salezjańskich i propagowaniu systemu przewencyjnego w wychowaniu ważną rolę odgrywa powołane Narodowe Centrum Dzieł Salezjańskich (CNOS). Istnieje powołane Salezjańskie Centrum do spraw Duszpasterstwa Młodzieżowego, centrum radiofoniczne: Radio Proposta. Salezjanie bowiem prowadzą we Włoszech 9 radiostacji — 3 w Rzymie, 2 w Wenecji, po 1 w Turynie, Kalabrii, Kampanii i Marche.

Salezjańskie Centrum Katechetyczne Leuman, mieszczące się w Turynie, zaspokaja potrzeby całych Włoch, przewodząc odnowie katechetycznej. Wspomaga je ogólnosalezjańskie Centrum Audio-Kino-Wideo i inspektorialne Centrum Przekazu Społecznego i Filmu w Rzymie oraz Centrum Katechetyczne w Castelnuovo Don Bosco (Colle Don Bosco). Istnieje tu duże laboratorium dla potrzeb wytwarzania przeźroczy itp. oraz Instytut Sztuki Graficznej, przy którym funkcjonują nowoczesne zakłady drukarskie.

Turyńskie Centrum Katechetyczne jest jednym z wiodących w światowej katechetyce. Posiada centrum naukowe dla analizy materiałów katechetycznych,

centrum studiów i poszukiwań form katechezy adekwatnych do naszych czasów, prowadzi dokumentację. Jest wyposażone w bibliotekę, filmotekę, sale wystawowe pokazujące najlepsze osiągnięcia katechetyki włoskiej i zagranicznej. Skupia grupę redaktorów przeglądów katechetycznych. Współpracuje z Instytutem Pedagogiki i Katechetyki Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie, z Centrum do spraw Duszpasterstwa Młodzieżowego, z naukowymi placówkami zagranicznymi. Organizuje kursy, spotkania, konferencje naukowe.

Chlubą salezjanów włoskich są dwa duże domy wydawnicze, działające w Turynie: LDC i SEI. Libreria Dottrina Cristiana jest oficyną wydawniczą turyńskiego Centrum Katechetycznego. Centrum wydaje Pismo św., różnego typu mszaliki i modlitewniki, stosownie do wieku i środowiska odbiorców. Drukuje się tu teksty dla katechezy szkolnej, parafialnej, rodzinnej, nieformalnych grup młodzieżowych, podręczniki metodologiczne do nauczania katechezy, serię poświęconą studiom biblijnym, liturgicznym i pedagogicznym. Ważną formą działalności są wydawane czasopisma katechetyczne, biblijne, liturgiczne i pastoralno-teologiczne, dostosowane do wieku odbiorców, popularne i naukowe. Inną formą działalności wydawnictwa jest wyrób i rozpowszechnianie wszelkiego rodzaju pomocy audiowizualnych, jak filminy, diapozytywy, wideokasety itp. Wydawnictwo prowadzi też serię poświęconą rozprawom na temat życia salezjańskiego i biografiami wybitnych salezjanów. Ma swoje filie w Colle Don Bosco, Rzymie, Mediolanie, Weronie, Bolonii, Genui, La Spezia, Pizie, Florencji, Ankonie, Messynie, Cagliari.

Società Editrice Internazionale specjalizuje się w kierunku bardziej naukowym, wydaje czasopisma naukowe i popularnonaukowe pedagogiczne i teologiczne, podręczniki szkolne, opracowania naukowe i popularnonaukowe z dziedziny życia religijnego, wychowania katolickiego i dziejów Kościoła. Prowadzi filie w Mediolanie, Genui, Rzymie, Parmie, Katanii, Padwie, Neapolu. SEI wydaje m.in. „Biuletyn Salezjański”, miesięcznik informujący o życiu rodziny salezjańskiej i rozwoju dzieła salezjańskiego w świecie. Sięga on nakładu w samych tylko Włoszech 360 tys. egzemplarzy. Jego mutacje wychodzą także poza Italię, ogółem w 34 krajach, w 19 wersjach językowych, sięgając łącznie liczby 10 milionów egzemplarzy.

W Domu Generalnym w Rzymie powstało Centrum Studiów nad Historią Salezjanów. Opracowuje się tu wydania krytyczne źródeł salezjańskich, publikuje dawne i aktualne dokumenty Zgromadzenia, akta Rady Generalnej, doniesienia agencyjne z placówek salezjańskich (ANS), rozprowadzane następnie po wszystkich domach Zgromadzenia. W tym celu wyłonione zostało osobne Wydawnictwo Salezjańskie, z siedzibą w Rzymie.

Znając doświadczenia poligraficzne salezjanów, Stolica Apostolska powierzyła im kierownictwo administracyjne i techniczne drukarni Watykańskiej i „Osservatore Romano”. Z doświadczeń współbraci włoskich i zaplecza technicznego korzystają też współbracia innych narodowości, prowadząc m.in. w Rzymie centrum katechetyczne dla Słowaków, placówkę apostołatu prasy węgierskiej i takąż we Frascati apostołatu prasy litewskiej. Inspektoriat turyński

sprawuje również opiekę nad założonym od niedawna ośrodkiem prasy katolickiej w Akure w Nigerii.

— *Półwysep Iberyjski*. Wydawane są różnego rodzaju książki i materiały audiowizualne. Działa około 15 księgarni salezjańskich. W Porto (Portugalia) istnieje Centrum Rozpowszechniania Dobrej Prasy oraz dom wydawniczy Edições Don Bosco. Przy Salezjańskim Centrum Katechetycznym w Madrycie funkcjonuje Wydawnictwo Salezjańskie. Wychodzi „Biuletyn Salezjański”. Drugi ośrodek wydawniczy posiada Pamplona. W Granadzie istnieje ogólnokrajowe Centrum Środków Przekazu Społecznego, w Valladolid inspektorialne Centrum Środków Masowego Przekazu.

— *Inne kraje*. Prężnie rozwija się instytut wydawniczy Don Bosco Verlag w Monachium, publikując dzieła pedagogiczne i teologiczne. Niedawno zawiązało się wydawnictwo służące potrzebom inspektorii europejskich z językiem francuskim. Dwa centra katechetyczne posiada Jugosławia: w Zagrzebiu i Ljublanie. Istnieje tu też oficyna wydawnicza Knjižice, obok pomocy katechetycznych publikująca m.in. serię popularnych czytanek katolickich. Ośrodek ma duży wkład w katechetykę krajową. W Polsce działa w Warszawie Wydawnictwo Salezjańskie, wydając co roku parę pozycji książkowych. Od 1975 roku wychodzi periodyk „Seminare”, czasopismo naukowo-pastoralne, reprezentujące warsztat naukowy wykładowców salezjańskich Wyższych Seminariów Duchownych w Krakowie i Łódzce oraz salezjanów pracujących na wyższych uczelniach w kraju i za granicą. Otwarte jest także dla autorów zaproszonych z zewnątrz Zgromadzenia. Pismo kładzie duży nacisk na sprawy katechetyczne i młodzieżowe. W Krakowie ukazuje się biuletyn salezjański „Nostra”. Niektóre pozycje ukazują się nakładem własnym poszczególnych inspektorii. Każda inspektoria wydaje swój informator, rodzaj kroniki bieżącej z życia danej prowincji. Do publikacji książkowych włączyło się Biuro Rodziny Salezjańskiej i Międzyinspektorialny Ośrodek Misyjny. Przy inspektoracie w Krakowie działa zakład małej poligrafii, nastawiony na powielanie pomocy katechetycznych.

Apostolstwo dobrej książki wydaje się być w dzisiejszych czasach wyjątkowo ważne. Zgromadzenie, wierne Założycielowi, stara się pójść jego śladami, na środki masowego przekazu kładąc szczególny nacisk.

g) DOMY FORMACYJNE

Prawie w każdej inspektorii Zgromadzenia funkcjonują domy formacyjne, w których młodzi salezjanie przygotowują się do swojego przyszłego apostolstwa. Zasadniczo są trzy rodzaje domów formacyjnych:

1. *N o w i c j a t*. Przebywają w nim kandydaci do Zgromadzenia, którzy po rocznej próbie, dopuszczeni w głosowaniu, wiążą się z nim przez śluby, najpierw roczne, potem trzyletnie, wreszcie wieczyste.
2. *S t u d e n t a t f i l o z o f i c z n y*. Klerycy przechodzą w nim dwuletni kurs filozofii, zakończony egzaminem z całości, zwanym rygorosum.

3. **Studentat teologiczny.** Przebywają tu klerycy, którzy po skończonej praktyce duszpastersko-wychowawczej (asystencja) przez 4 lata przyswajają wiedzę teologiczną, formując jednocześnie siebie do posługi kapłańskiej w duchu św. Jana Bosko. Studia kończą się dla nich święceniami kapłańskimi.

4. **Scholastykat.** Forma przyjęta w Polsce. Przeznaczony jest dla kleryków nie mających ukończonej szkoły średniej, uprawniającej do wstępu na studia wyższe. Po odbyciu nowicjatu i złożeniu ślubów, zanim zostaną wysłani na studia filozoficzne, tu kończą szkołę średnią pozyskaniem świadectwa maturalnego.

5. Nadto istnieją jeszcze **aspirantaty** lub tzw. Małe Seminaria, które przygotowują kandydatów do Zgromadzenia, dając im niezbędną początkową formację.

h) INNE DZIEŁA

Gdy zaistnieje potrzeba, salezjanie spieszą z pomocą Kościołowi partykularnemu w każdej innej formie działalności, w myśl instrukcji biskupa diecezji, zwłaszcza gdy chodzi o wychowanie młodzieży. Do zajęć bardzo potrzebnych należy walka z analfabetyzmem, głównie w Ameryce Południowej i Afryce. Urządzone są specjalne kursy, z wykorzystaniem najnowszych środków technicznych. Inną dziedziną pracy jest prowadzenie sierocińców i przedszkoli czy troska o dotkniętych trędem, opieka medyczna. Rodzaj i kształt działań, mające na względzie przede wszystkim dobro młodzieży, dyktują każdorazowo miejscowe warunki, w jakich Opatrzność każe salezjanom stanąć do pracy.

5. Proces odnowy życia zakonnego

W latach 1966—1977 liczba członków Zgromadzenia Salezjańskiego zmalała przeszło 20%. Smutne to zjawisko dotknęło prawie wszystkie instytuty kościelne, nie omijając salezjanów.

Uchwały Soboru Watykańskiego II poderwały Kościół powszechny do odnowy życia religijnego. Towarzystwo Salezjańskie z całą powagą podjęło apel Soboru, wprowadzając szeroki program rewizji życia duchowego i praktyk apostołskich. Położono wielki nacisk na modlitwę osobistą salezjanina, która leży u korzeni każdego życia zakonnego. Odpowiednio zmodyfikowano modlitwę wspólnoty lokalnej. Nastąpiło poważne pogłębienie relacji do Eucharystii, która ma być, zgodnie z myślą Założyciela, punktem centralnym całego życia salezjańskiego. Zrewidowano stosunek do sakramentu pojednania. Naśladując gorliwość apostołską ks. Bosko, dokonano ubogacenia tego odcinka życia duchowego poprzez intensyfikację katechezy o Bożym miłosierdziu, nabożeństwa pokutne, nawrót do praktyki częstej, przemyślanej i dobrze przygotowanej spowiedzi. Ta rzetelna współpraca z Bogiem ma ułatwić umiejętność rozeznawania duchowego rzeczywistości, bowiem tylko w oparciu o sumienie dobrze

ustawione można posiadać właściwą ocenę wypadków, osób oraz odniesień.

Sobór Watykański II w dekrecie o przystosowanej odnowie życia zakonnego (*Perfectae caritatis*) podał szereg zasad, według których ta odnowa powinna przebiegać. „Jest rzeczą korzystną dla samego Kościoła — czytamy tam — żeby instytuty miały swój odrębny charakter i własne zadania. Należy więc wiernie rozeznawać i zachowywać ducha i właściwe zamiary Założycieli, jak również zdrowe tradycje, bo wszystko to stanowi dziedziczną własność każdego instytutu” (DZ 2b).

W myśl uchwał Soboru zbadaniem tożsamości Zgromadzenia i odnową życia zakonnego salezjanie zajęli się na trzech Kapitułach Generalnych: w 1971, 1977 i 1984 roku. Cały zespół wskazań, nakazów i zakazów, wytycznych i zaleceń, zawartych w aktach Kapituł Generalnych, w odnowionych *Konstytucjach* i regulaminach ogólnych, znalazł konkretne odbicie w *Dyrektoriach* poszczególnych inspektorii, które uchwalono na kapitułach inspektorialnych w 1986 roku. Odnowione *Konstytucje* zawierają wszystkie potrzebne przepisy, które — wcielane w czyn — gwarantują, by „przez określoną formę życia zakonnego realizować program apostolski Założyciela” (K 2). Aby tak się stało, przed przełożonymi na każdym szczeblu władzy stanęło wielkie zadanie uwrażliwiania, ożywienia i kierowania Zgromadzeniem w duchu św. Jana Bosko. Stąd Towarzystwo Salezjańskie na drodze zmierzającej do odnowy wewnętrznej kieruje się następującymi założeniami:

a) ANIMACJA

Temu zadaniu podporządkowana jest posługa ks. Generała i współpracującej z nim Rady generalnej. Troską Generała jest, „by w łączności z Radą generalną pobudzać współbraci do stałej wierności charyzmatowi salezjańskiemu, w celu pełnienia posłannictwa powierzonego przez Boga (...) Towarzystwu” (K 126). Generał wraz z Radą dokonuje nominacji inspektorów. Jest to obowiązek bardzo delikatny, od trafnej bowiem decyzji zależy cały bieg inspektorii. Rada podsuwa problemy dotyczące wspólnego dobra Towarzystwa i troszczy się o coraz lepszą organizację, by łatwiej było wcielać w życie podjęte zobowiązania.

Wielkie zadanie w marszu całego Zgromadzenia ku odnowie spełniają listy okólne Generała. Zawierają one szczegółowe dyrektywy, wskazania i normy postępowania. Pokazane w świetle pierwotnych przesłanek, uzasadnione charyzmatem Założyciela, stają się potężną siłą napędową i ożywiająca wszystkich członków Towarzystwa, a inspektorom i dyrektorom dają podstawę do takiego a nie innego kierowania współbraćmi. Ukazują się one co kwartał w Aktach Rady Generalnej, piśmie urzędowym instytutu.

Duże znaczenie dla animacji mają wizytacje inspektorii i wspólnot, prowadzone osobiście przez Generała lub w jego zastępstwie. Dopiero bowiem w bezpośrednim zetknięciu z realiami danego miejsca czy środowiska można podjąć takie a nie inne decyzje i trafnie rozwiązać trudne problemy. Dzięki takim spotkaniom wzrasta jedność całego Zgromadzenia, wzmacnia się duch braterstwa i ożywia gorliwość apostolska.

Podobnym celom służą podróże i posługa radców regionalnych i inspektorów oraz animacja wspólnoty lokalnej przez dyrektora.

b) FORMACJA PERSONELU

Bez niej niepodobna jest wyobrazić sobie należyty rozwój instytucji zakonnej. Jakościowa jedność, czyli tożsamość powołania salezjańskiego, według orzeczenia Kapituły Generalnej 21, zawiera w sobie następujące elementy:

- posłannictwo powierzone przez Kościół;
- treść pojęcia „duch salezjański”;
- oryginalny program życia ewangelicznego;
- określoną tożsamość salezjańską kapłańską i laicką;
- szczególnie wymiar wspólnotowy w duchu rodzinnym;
- styl obecności salezjańskiej: system zapobiegawczy³².

Formowanie członków instytutu pod tym względem jest nieodzowne. Zgromadzenie zawsze formowało swój personel. Obecnie problem ten został pogłębiony, a realizacja jego jest bardziej dokładna. Pomocą w zakresie formacji ma służyć:

1. *Ratio fundamentalis institutionis et studiorum*. Pod takim tytułem ukazał się 31 stycznia 1981 podręcznik, który jest zbiorem przepisów w zakresie formacji w całym Towarzystwie. Wydany przez Przełożonych głównych Zgromadzenia, żąda zachowania jedności odnośnie do treści powołania wspólnot, ukazując jednocześnie drogę do decentralizacji, czyli stając się podstawą do wypracowania dyrektorów inspektorialnych. Podręcznik ten ułatwia inspektorom realizację procesu formacyjnego według określonego profilu.

2. *Podręcznik inspektora i dyrektora*. Kapituła Generalna 21 m.in. zażądała: niech „ks. Generał ze swoją Radą przygotowuje jak najprędzej podręcznik inspektora i dyrektora, wyjaśni i ułatwi należycie sposób i zakres sprawowania władzy, dokonując syntezy pomiędzy obowiązkiem ożywiania duchowego a wykonywaniem władzy zakonnej, mając zawsze przed oczyma różnorodność sytuacji w różnych częściach świata”³³. Ostatecznie wydano podręcznik w dwu wersjach: jeden „dla dyrektora salezjańskiego, który ożywia i rządzi wspólnotą lokalną”, drugi „dla inspektora salezjańskiego, który ożywia i rządzi wspólnotą inspektorialną”. Oba stanowią nieodzowną pomoc celem zrozumienia własnej roli we wspólnocie i przekazanie jej odpowiednich treści w sposób pewny i wypróbowany.

Wyłoniła się potrzeba odnowy formacji wykładowców i wychowawców w inspektoriat, gdyż dotychczasowa okazała się niewystarczająca, a Zgromadzenie powoli liczbowo wzrasta, obsadzając nowe placówki. Poza tym zdano sobie sprawę, iż wspólnota formująca odgrywa rolę niezastąpioną. Rozbudzenie ducha w młodych salezjanach, skierowanie ich na drogę charyzmatycznego

³² Zob. *Kapituła Generalna 21 Towarzystwa Salezjańskiego. Dokumenty*. Dokument III nr 242: *Formacja do życia salezjańskiego*. Kraków 1978 s. 202.

³³ Tamże Dokument I nr 61: *Salezianie ewangelizatorzy młodzieży*, s. 70.

ducha ks. Bosko, nie może się stać bez odpowiedniego uformowania kadry wychowawczej. Okazało się również, że wychowywanie salezjanów w centrach studiów prowadzonych przez nie-salezjanów nie daje, poza małymi wyjątkami, pożądanych rezultatów.

Z powyższych tytułów zaczęto o wiele staranniej przygotowywać przyszłych wychowawców w domach formacyjnych Zgromadzenia, a jednocześnie stwarzać odpowiednie sposobności do pogłębiania formacji dla wszystkich współbraci zaangażowanych w życie salezjańskie, a zwłaszcza dla spełniających rolę formatorów, niezależnie od środowiska i miejsca, w którym wykonują tę funkcję. W tym celu podjęto kursy formacji permanentnej. Kursy takie odbył już znaczny procent współbraci. Odbywane są w różnych miejscach, głównie jednak w Rzymie. Niektóre z nich gromadzą ogół współbraci, w innych biorą udział wyspecjalizowane grupy, np. formatorzy, animatorzy Rodziny Salezjańskiej, wykładowcy przedmiotów o treści salezjańskiej. Przedmiotem formacji jest przede wszystkim osoba salezjanina i wspólnota salezjańska, a celem spotkań odnowa wewnętrzna poszczególnych współbraci, ożywienie ich powołania salezjańskiego oraz zwiększenie skuteczności apostolskiego oddziaływania.

Formacja ciągła zmierza do pogłębienia wiary, prowadzącej do nieustannego nawracania się i do poszukiwania rozwoju własnego powołania, dotyczy pogłębienia tożsamości salezjańskiej, czyli programu zakonno-apostolskiego ks. Bosko, włącza również w swój zakres zarówno dynamikę wspólnoty, jak i życie dzisiejszej młodzieży, a jednocześnie przygotowuje zawodowo, przedstawiając nowe metody działania. Formację ciągłą zabezpiecza Rada generalna, a regiony, względnie inspektorie, czuwają nad jej przebiegiem i realizacją programu, uwzględniając własne sytuacje, starając się jednocześnie zachowywać charyzmat jedności z całym Zgromadzeniem.

Odnowione *Konstytucje* poświęciły zagadnieniu formacji szereg artykułów, a szczegółowe przepisy w tym względzie znajdują się w *Regulaminach ogólnych*. W ten sposób Towarzystwo Salezjańskie zabezpieczyło swój proces bezustannej odnowy w odpowiednio do tego celu powołanych strukturach.

e) TROSKA O MŁODZIEŻ

Zgromadzenie Salezjańskie powstało „z natchnienia Bożego, aby współdziałać w zbawianiu młodzieży” (K 1), co oznacza, że główne swe apostolstwo upatruje w pracy z młodzieżą i dla młodzieży, z uwzględnieniem jej postaw w różnych środowiskach świata, gdzie trzeba było stanąć do pracy. Zagadnieniem tym zajęły się w sposób szczególny Kapituła Generalna Specjalna w 1971 roku i Kapituła Generalna 21 w 1977 roku. One to zanalizowały dokładnie sytuację młodzieży, metody wychowawcze, jakie stosują salezjanie, dzisiejsze potrzeby młodego pokolenia i wytyczyły drogę możliwie jak najdoskonalejszego wychowania młodych ludzi w duchu św. Jana Bosko, aby w sposób pogłębiony prowadzić ich po burzliwych drogach współczesnego świata ku Bogu. W tym celu w 1978 roku resort młodzieżowy przy Zarządzie Głównym Zgromadzenia

zorganizował Centrum do spraw Duszpasterstwa Młodzieży, uwzględniając w nim działy:

- ewangelizacji, wychowania, asystencji, popierania postępu;
- nauczania, budzenia powołań, stowarzyszeń, sposobów wykorzystania wolnego czasu, animacji, systemu zapobiegawczego, przygotowania corocznego planu wychowawczego;
- dział pomocy, jak np. pomoc w zakresie środków przekazu społecznego, publikacje, zjazdy, wymiana doświadczeń, wysyłanie materiałów do poszczególnych wspólnot celem zorganizowania programu odpowiednich działań wychowawczych w ciągu roku itp;

Przełożony Generalny Towarzystwa, odpowiedzialny za charyzmat młodzieżowy Zgromadzenia, wydał szereg listów okólnych z tym związanych. Oto tematyka niektórych: Salezjański projekt duszpastersko-wychowawczy (1979); Grupy i ruchy młodzieżowe (1979); Więcej Ewangelii (1980); Posłannictwo salezjańskie a świat pracy (1980).

Te i inne poczynania Zarządu Generalnego wywołały duże poruszenie w inspektoriat, co można obserwować na wielu płaszczyznach:

1. **S y s t e m z a p o b i e g a w c z y.** Rozpoczął się okres nawrotu do studiowania salezjańskiego systemu zapobiegawczego, który zostawił w spuściznie św. Jan Bosko. Poszczególne inspektorie zorganizowały rozmaite zjazdy (Hiszpania, Włochy, Brazylia, Indie) celem lepszego poznania tego systemu. Pojawiły się poważne publikacje w tym zakresie. Odkryto ścisły związek, jaki pod względem treści istnieje pomiędzy duchowością, stylem duszpasterskim a metodologią wychowawczą. Przekonano się, że nie można być salezjaninem bez umiejętnego stosowania salezjańskiego systemu wychowawczego.

2. **U w r a ż l i w i e n i e n a s p r a w y m ł o d z i e ż y.** Na skutek akcji podjętej przez trzy ostatnie Kapituły Generalne salezjanie przeżywają obecnie okres głębszego uświadomienia sobie doniosłości wychowania młodzieży i swej wielkiej odpowiedzialności w tym względzie. Studiuje się powszechnie warunki, w jakich wzrasta młodzież w różnych częściach świata. Z tych rozważań wyciąga się praktyczne wnioski, ukierunkowujące działania apostołskie. Zanika, co niekiedy jeszcze się zdarza, formalny sposób odnoszenia się do młodzieży i rutyna pracy z nią. Rodzą się nowe inicjatywy i nowe metody.

3. **P l a n d u s z p a s t e r s k o - w y c h o w a w c z y.** Na skutek wskazań i nacisku władz zwierzchnich Zgromadzenia poszczególne inspektorie tworzą szczegółowe plany wychowawczo-duszpasterskie. W zależności od charakteru prowadzonego dzieła i rozwoju środowiska wychwytuje się szczegóły zagadnień młodzieżowych i te próbuje się rozwiązać w oparciu o salezjański system zapobiegawczy.

4. **Z a a n g a ż o w a n i e s i ę s a l e z j a n ó w w e w a n g e l i z a c j ę m ł o d z i e ż y.** Obudziła się wśród salezjanów w skali światowej świadomość konieczności prowadzenia katechezy systematycznej, która dziś staje się jednym z podstawowych elementów wychowania chrześcijańskiego. Mówimy o skali międzynarodowej, gdyż w Polsce sprawa ta od zakończenia II wojny światowej zajęła

właściwe miejsce. Wypracowuje się treści katechezy i język do jej przekazywania, który by odpowiadał dzisiejszej mentalności młodych. Wytwarza się i używa w coraz szerszym zakresie odpowiednie pomoce katechetyczne, jak filmy, diapozytywy, wideokasety i inne. Przygotowuje się w tym kierunku personel; chodzi o to, by cywilizując — ewangelizować, a ewangelizując — cywilizować.

5. **A k c e n t w y c h o w a w c z y.** Był okres w życiu Zgromadzenia, kiedy praca w szkole zajmowała zadanie pierwszoplanowe. Akcentowano w ten sposób przede wszystkim wyrabianie u młodzieży strony intelektualnej. Obecnie ponownie uświadomiono sobie, że ponad wszystko należy się starać o wychowanie moralno-etyczne młodzieży. Sprzyja temu nowa obecność salezjanów w różnych miejscach poza szkołą: praca na placówkach parafialnych, różnego rodzaju usługi kulturalne, prowadzenie grup młodych robotników, zaangażowanie w ruchy młodzieżowe i stowarzyszeniowe, współpraca na różnych odcinkach z diecezjami, zawiadywanie nowoczesnymi środkami przekazu społecznego itp.

Sprawa prowadzenia szkół napotyka na coraz większe trudności ze względu na brak odpowiedniejszego personelu salezjańskiego, a i obecny nie zawsze jest należycie przygotowany do prowadzenia autentycznego wychowania w duchu ks. Bosko. Krytyczne spojrzenia na szkołę rodzą się też z różnego traktowania jej przez państwo. Są kraje, w których szkoły wyznaniowe zaczynają zupełnie zanikać na skutek nieprzychylnego stosunku władz do nich. Toteż analiza współczesnej cywilizacji skłania Zgromadzenie do zwrócenia baczniejszej uwagi na wychowanie moralne młodzieży. Wymaga tego, i to w sposób bezwzględny, integralne wychowanie człowieka, ale też i sama obserwacja współczesnego stylu życia.

6. **P r a c a p o w o ł a n i o w a.** Wobec kryzysu ogólnościatowego powołań do stanu kapłańskiego i zakonnego, który dotknął także salezjanów, zrewidowano i tę dziedzinę akcji apostołskiej. Zajęła się tym Kapituła Generalna 21. Postanowiono, że wszyscy

a) „...mają się poczuć pośrednikami orędzia ewangelicznego, które ma dotrzeć do każdej osoby indywidualnie i pomóc jej rozwijać powołanie, wypływające z faktu otrzymania chrztu, poprzez codzienne życie stopniowo inspirowane i kierowane do Ewangelii.

b) ...świadczyc Kościołowi czynną usługę w formie budzenia powołań w tych chłopcach, których Bóg wzywa do życia kapłańskiego i zakonnego, do różnych zadań kościelnych i do sprawowania funkcji liderów ludzi świeckich.

c) Tak wspólnota, jak i poszczególni współbracia (...) mają wzbudzić w sobie poczucie odpowiedzialności za utrzymanie w Kościele żywego charyzmatu salezjańskiego w rozmaitych jego formach, współpracując aktywnie z Duchem Świętym w budzeniu powołań salezjańskich tak do kapłaństwa, jak i na koadiutorów”³⁴.

³⁴ Tamże nr 110 s. 120—121.

Celem osiągnięcia tych założeń Kapituła wskazała na cały szereg konkretnych środków, dzięki realizacji których jest to możliwe. Jej wytyczne, wcielane w praktykę codziennego dnia, przynoszą widoczne rezultaty.

d) SPRAWA MISJI

Zgromadzenie Salezjańskie nigdy nie zrezygnowało z pracy misyjnej i traktuje ją jako zadanie priorytetowe. Istnieją dwa główne problemy w tej dziedzinie: należyte przygotowanie personelu, tj. misjonarzy udających się do dalekich krajów o całkowicie odmiennej kulturze, i sprawa utrzymania i rozwijania placówek misyjnych od strony finansowej.

Pierwsze zagadnienie wciąż jest jeszcze niewystarczająco rozwiązane, jakkolwiek salezjanie robią wielkie wysiłki w tym względzie. Przed wysłaniem współbraci na misje daje się im okazję nauczania się języka (przynajmniej oficjalnego), niektórych kieruje się na kurs misjologii, urządza się wiele spotkań misjonarzy aktualnie pracujących celem ich doksztacenia, przeprowadza się akcje propagandy misyjnej. Powstają liczne centra dokumentacji misyjnej. Założono muzea misyjne w Campo Grande, Puntarenas, Quito, Puerto Ayacucho, Valsalice, Colle Don Bosco i inne. Mają one służyć rozwojowi świadomości misyjnej i studiom praktycznym nad kulturą danych regionów.

Od strony finansowej zaplecze tworzą tzw. Prokury Misyjne: w Bonn, Madrycie i New Rochelle, które gromadzą duże sumy pieniędzy i przekazują na cele misyjne, wciąż wymagające olbrzymich nakładów finansowych. Prócz tego, obok ustawionych centralnie, działają prokury misyjne miejscowe, jak np. w Belgii, Holandii, Włoszech i na terenach misyjnych: w Meksyku, Quito, Manaus, Lumumbashi itd.

W Polsce powstał Międzyinspektorialny Ośrodek Misyjny³⁵, z dużym pożytkiem działający na rzecz misji. Poszukuje się innych form wsparcia finansowego i rzeczowego.

Zgromadzenie jest świadome, że dla sprawnego funkcjonowania misji zachodzi konieczność:

- „integracji pomiędzy popieraniem postępu ludzkiego i ewangelizacją, pomiędzy kulturą i działalnością duszpasterską;
- ... popierania Kościoła lokalnego, włączenia się weń i podejmowania odpowiedzialności;
- troski o oparcie sprawy misyjnej o bardziej naukowe podstawy;
- kierowania działalności misyjnej do rejonów bardziej potrzebujących, bardziej wrażliwych i tych, które posiadają zasadnicze znaczenie dla przyszłości świata;
- wciągania ludzi świeckich czy to przez bezpośrednią akcję misyjną, czy w charakterze pomocników, i przemienienia ich w samych już strefach misyjnych z ewangelizowanych w ewangelizatorów”³⁶.

³⁵ Szczegółowiej zob. K a n t, jw.

³⁶ *Kapituła Generalna 21*, jw. akt I nr 146 punkt 4.2.4. s. 170.

Obecnie zwraca na siebie uwagę całego Kościoła kontynent afrykański. Salezjanie misjami w Afryce są jak najbardziej zainteresowani, a to z następujących przyczyn:

1. Afryka jest młoda. Około połowa ludności liczy mniej niż 15 lat. Jest to więc kontynent wprost stworzony dla instytutu zajmującego się młodzieżą.

2. Afryka jest biedna. Z 52 krajów należących do najbiedniejszych krajów świata, 29 to kraje afrykańskie. Szkoła i opieka zdrowotna są tam poniżej poziomu przeciętnego. Ucieczka ze wsi do wielkich miast, zwłaszcza ludzi młodych, stanowi ogromny problem społeczny.

3. Afryka przyjmuje chętnie wiarę chrześcijańską i jest na nią nastawiona. W ostatnim tylko czasie do ks. Idziego Viganò, generała Zgromadzenia, doszło ponad 150 próśb o przybycie salezjanów do Afryki. Robi się dużo dla zaradzenia temu problemowi. Swój wkład dały także inspektorie polskie, organizując, jak już było wspomniane, placówki misyjne w Zambii i w Ugandzie, gdzie się dzieło misji polskich salezjanów dopiero zapoczątkowuje.

e) ZAGADNIENIE PRZEKAZU SPOŁECZNEGO

W myśl zaleceń Kapituły Generalnej 21

— rozwija się coraz lepsza informacja wewnątrz i na zewnątrz Zgromadzenia i Rodziny Salezjańskiej;

— coraz lepiej spożytkowuje się środki społecznego przekazu w oratoriach, szkołach, parafiach poprzez stosowanie kina, radia, telewizji, teatru, muzyki itd;

— coraz więcej salezjanów kształci się w zakresie przekazu społecznego;

— kwitnie coraz żywiej działalność ośrodków wydawniczych: produkowane są książki, czasopisma dla młodzieży, publikacje religijne, pomoce katechetyczne itp;

— wzrasta produkcja płyt, wideokaset, zdjęć, filmów i innych środków pomocnych w pracy ewangelizacyjnej;

— nastąpiła koordynacja wydawnictw salezjańskich w skali ogólnosiatowej, zinstytucjonalizowana pod nazwą Don Bosco international. Odbyło się już 5 kursów szkoleniowych w tym względzie;

— zwiększa się liczba salezjanów zdolnych wypracować w zakresie ewangelizacji młodych pokoleń nowe treści, a zwłaszcza język stosowny do naszych czasów.

Kapituła ustaliła, iż środki audiowizualne, teatr, malarstwo, rysunek, grafika, muzyka czy śpiew nie mogą być traktowane w sposób uzupełniający i pomocniczy. Ich język bowiem jest bardzo ważny dla współczesnej młodzieży. Programuje się i przeprowadza w szkołach i ośrodkach młodzieżowych kursy przygotowujące do krytycznego odbioru programów kulturalnych i propagandowych, jednocześnie wykorzystuje wszelkie dostępne środki celem zaznajomienia się z zagadnieniami kultury i cywilizacji.

Oczywiście, te wszystkie poczynania dokonują się stopniowo, w miarę stworzonych możliwości.

D) RODZINA SALEZJAŃSKA

Święty Jan Bosko powołał do istnienia nie tylko Towarzystwo Salezjańskie, ale i Córki Maryi Wspomożycielki (salezjanki) oraz Pomocników Salezjańskich. Później dołączyli się Byli Wychowankowie (1870). Wszystkie te cztery grupy tworzą tzw. Rodzinę Salezjańską, do której należą też ugrupowania powstałe po śmierci ks. Bosko, powołane w różnych częściach świata dzięki staraniom niektórych jego synów duchowych. Wśród tych innych ugrupowań należy w pierwszym rzędzie wymienić Wolontariuszki ks. Bosko, instytut świecki, założony w 1919 roku przez ks. Filipa Rinaldiego, trzeciego następcę ks. Bosko, oraz kilka innych zakonów żeńskich, o których jest mowa niżej.

Pojęcie Rodziny Salezjańskiej uformowało się w pełni dopiero na Kapitule Generalnej Specjalnej w 1971 roku. Sześć lat później resort Duszpasterstwa Dorosłych został przemianowany w Domu Generalnym na resort Rodziny Salezjańskiej, w połączeniu z Przekazem Społecznym, co dało pozytywny efekt. Nastąpiło ożywienie zainteresowań problematyką Rodziny Salezjańskiej:

— zwiększa się i udoskonala posługa salezjanów względem grup Rodziny Salezjańskiej;

— zaczęto urządzać spotkania inspektorów na ten temat, jak również kursy dla współbraci;

— nastąpiła seria wspólnotowych spotkań różnych grup Rodziny Salezjańskiej. We wrześniu 1979 roku miało miejsce sympozjum na temat Rodziny Salezjańskiej jej grup. Sympozjum w trzy lata później ponowiono;

— Do Rodziny Salezjańskiej zgłosiły swoją przynależność zgromadzenia zakonne siostrz założonych przez salezjanów lub z inspiracji salezjanów: Siostry katechistki Niepokalanej Maryi Wspomożycielki Wiernych z Krishnagar, Siostry Misjonarki Maryi Wspomożycielki z Shillong, Siostry Boskiego Zbawiciela z San Salvador, Salezjanki Oblatki Najświętszego Serca, Siostry Miłosierdzia z Miyazaki, Siostry Apostołki Świętej Rodziny z Messyny;

— różne grupy Rodziny Salezjańskiej nakreśliły sobie program formacji w duchu salezjańskim;

— Pomocnicy Salezjańscy zorganizowali centralny sekretariat, mają mianowaną przez Generała Zgromadzenia konsultę, swego delegata w Domu Generalnym, redagują periodyk „Pomocnicy Salezjańscy”, wypracowali sobie ostateczny regulamin, zorganizowali w 1985 roku kongres światowy Pomocników;

— odbywa się nieustannie uwrażliwianie całego Zgromadzenia na temat Pomocników, klaruje się coraz dokładniej pojęcie powołania salezjańskiego jeśli chodzi o Pomocników;

— mają również swoje pismo Byli Wychowankowie, są zorganizowani w lokalne zjednoczenia, grupy i sekcje, na szczeblu inspektorialnym w Federacje Narodowe, na szczeblu najwyższym w Konfederację Światową.

Te i wiele innych większych lub mniejszych poczynań wpływają w sposób ożywczy na formowanie się całej Rodziny Salezjańskiej, utrzymanie jedności ducha i braterską współpracę „celem wzajemnego ubogacenia się i większej skuteczności apostołskiej” (K 5).

Zakończenie

Próbowaliśmy ukazać Zgromadzenie Salezjańskie nie tylko od strony dzieł przez niego prowadzonych, ale i od strony ducha i dojrzewającej świadomości salezjanów co do współczesnych wymogów Kościoła i świata.

Przez lata swojego istnienia Towarzystwo wypracowało różne formy działalności: prowadzenie szkół i centrów wychowawczych dla młodzieży ubogiej materialnie i duchowo; organizowanie i animowanie ruchów apostołskich młodzieży; specyficzne formy duszpasterstwa parafialnego, z naciskiem na służbę młodemu człowiekowi; szeroko rozwiniętą pracę misyjną, aby pomóc potrzebującym w ich rozwoju duchowym, kulturowym i społecznym. Realizowany duch odnowy jest gwarantem skuteczności oddziaływania.

Jan Bosko chciał, aby w jego środowisku każdy czuł się jak u siebie w domu. Stworzył system wychowawczy oparty na wierze, rozumie i miłości. Postawił na wzajemną życzliwość i zaufanie. Obecność salezjanów, stale wzrastająca na wszystkich kontynentach świata, dowodzi ogromnej roli, jaką Bóg zwierzył temu instytutowi, posługując się skromnym turyńskim kapłanem w zbudowaniu dzieła ewangelizacji i socjalizacji młodzieży o znaczeniu kolosalnym dla dzisiejszej rzeczywistości.

THE SALESIAN SOCIETY IN THE WORLD

In its work the Salesian Society strives to meet human needs, especially the needs of young people, in order to help people free their own energies, enhance spiritual nobility and moral values, inform their lives with the spirit of the Gospel and show them the possibility of a better world, while educating them for authentic Christianity and full social involvement.

The Society was established in 1859 and in this short time it has enjoyed expansive growth, so that it now pursues its apostolic activities on all continents. It numbers 17,618 members (data of December 31, 1986), and is divided into 78 provinces and four visitatories. Its members are recruited from almost a hundred nationalities; they work in 1536 canonically established houses and in more than three thousand parishes and other posts; they are active officially in 92 countries.

The Society's essential task is the care and education of boys, especially materially or spiritually deprived ones. For this purpose the Society sets up oratories and youth centres, runs its own schools for all ages from primary school to university and takes active part in pastoral work in the parishes. It devotes much effort to missionary work. In Africa alone the Salesianas are working in 31 countries. Another important field of the Salesians' work is the field of publishing. Through its publishing houses and bookshops the Society promotes religious books. It is also actively involved in the production and use of mass media materials in apostolic work (radio stations, films, video cassettes, slides).

The article aims at presenting not only the Salesian Society's works but also its spirit. There is growing awareness among the Salesians of the modern needs of the Church and the whole world. The current renewal is a guarantee of effective action.

St. John Bosco wanted everyone around him to feel at home. He created an educational system based on faith, reason and love. He set greatest store by mutual trust and kindness. The increasing presence of the Society in the world proves the important function entrusted to the Society by the Lord, who chose a humble priest of Turin to erect a work of evangelization and socialization of the young that is of tremendous importance to the modern world.